

ФОРМУВАННЯ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ В УМОВАХ СТАНОВЛЕННЯ БЮДЖЕТНОЇ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ

FORMATION OF LOCAL BUDGETS IN THE CONDITIONS OF BUDGET DECENTRALIZATION

УДК 336.143.2:352

Стащук О.В.

к.е.н., доцент

Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки

Шевчик Л.А.

студентка

Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки

Примачук Н.С.

студентка

Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки

У статті комплексно досліджено формування місцевих бюджетів в умовах становлення бюджетної децентралізації. Проведено оцінку стану та досліджено організаційні аспекти розвитку фіскальної децентралізації в Україні, розроблено основні напрями удосконалення механізму формування і перерозподілу доходів місцевих бюджетів. Визначено основні проблеми реалізації даної політики для національної економіки. Запропоновані кроки для проведення фіскальної децентралізації.

Ключові слова: *фіскальна децентралізація, місцеві бюджети, власні надходження місцевих бюджетів, місцеві податки, регулюючі податки.*

В статье комплексно исследовано формирование местных бюджетов в условиях становления бюджетной децентрализации. Проведена оценка состояния и исследованы организационные аспекты развития фискальной децентрализации в Украине, разработаны основные направления совершенствования механизма формирования

и перераспределения доходов местных бюджетов. Определены основные проблемы реализации данной политики для национальной экономики. Предложены шаги для проведения фискальной децентрализации.

Ключевые слова: *фискальная децентрализация, местные бюджеты, собственные поступления местных бюджетов, местные налоги, регулирующие налоги.*

The article comprehensively researched local budgeting under conditions of fiscal decentralization. An assessment of organizational and investigated aspects of fiscal decentralization in Ukraine developed the main directions of improvement of the mechanism of formation and redistribution of local budgets. The main problems of implementation of this policy for the national economy are identified. The steps for conducting fiscal decentralization are proposed.

Key words: *fiscal decentralization, local budgets, own revenues of local budgets, local taxes, regulatory taxes.*

Постановка проблеми. Нестабільна політична і соціально-економічна ситуація в Україні свідчить про необхідність здійснення децентралізації бюджетних повноважень з метою узгодження інтересів громадян держави. Проблема постає в тому, що ці всі кошти, які надійшли до бюджету, акумулюються в руках держави, і, як наслідок, на місцевому рівні переважна більшість завдань залишаються невирішеними. Тому постало питання децентралізації, наслідком чого має зрости незалежність місцевих бюджетів від державного бюджету з метою створення можливостей планування розвитку територій і втілення реальних інвестиційних проектів на основі наявних фінансових ресурсів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Становлення та розвиток фінансів місцевого самоврядування, проведення фіскальної децентралізації ґрунтовно досліджується такими зарубіжними вченими: Р. Бердом, Ш. Бланкартом, Дж. Б'юкененом, К. Вікселем, А. Даунсом, К. Ерроу, Д. Кінгом, Р. Масгрейвом, У. Оутсом, П. Самуельсоном, Дж. Стігліцом, Дж. Стриком, Ч. Тьєбу, Х. Циммерманом, Й. Шумпетером. Також дане питання досліджували наступні вітчизняні вчені: О. Кириленко, В. Геєць, О. Василик, В. Кравченко, І. Луніна, С. Слухай, Ю. Пасічник та інші.

Виклад основного матеріалу дослідження.

Найважливішою ознакою демократичного розвитку країни є наявність у ній місцевого самоврядування здатного забезпечити ефективно функціонування територіальних громад, вирішувати

питання соціально-економічного розвитку. Це потребує відповідного фінансового забезпечення. Згідно чинного законодавства держава гарантує дохідну базу місцевого самоврядування, яка має бути достатньою для забезпечення населення послугами на рівні мінімальних соціальних стандартів. Проте, нинішня модель бюджетних відносин в Україні характеризується надмірною централізацією податкових надходжень, асиметрією між зобов'язаннями та доходами органів ендемічного самоврядування [3, с. 26].

Відповідно, вектором реформ в Україні, у даному напрямі, стали процеси фіскальної децентралізації як найбільш ефективної форми організації управління суспільними коштами, що всебічно відповідає як системі економічних відносин, побудованій на ринкових засадах, так і процесам демократизації всіх сфер життєдіяльності суспільства.

Децентралізація – це передача значних повноважень та бюджетів від державних органів органам місцевого самоврядування. Таким чином, щоб більше повноважень мали ті органи, що ближче до людей, де такі повноваження можна реалізувати найбільш успішно [1].

Децентралізація бюджетної системи сьогодні є одним із ключових чинників раціональності розподілу та використання бюджетних фондів, а також високої ефективності надання суспільних благ та послуг [10].

Водночас, держава здійснює стимулювання громад до всіляких способів співробітництва

та об'єднання, в межах сформованого нормативного підґрунтя, а саме, Законів України «Про співробітництво територіальних громад» від 17.06.2014 р. та «Про добровільне об'єднання територіальних громад» від 5.02.2015 р. [9].

На нашу думку, доцільність проведення фіскальної децентралізації у нашій країні полягає у вирішенні низки наступних ключових проблем, які відображено в таблиці 1.

Отже, як ми бачимо, постає відсутність дієвих стимулів для місцевих органів влади до збільшення обсягу доходів місцевих бюджетів. Уведення фіскальної децентралізації допустить розширити конкуренцію серед регіонів та збільшити інвестиційні вкладення. В Україні вищезазначена

конкуренція відсутня, так як місцева влада не має конкретних стимулів щодо залучення до власного регіону організацій, оскільки кошти з податків та платежів акумулюються в центральному бюджеті. Супроти цього, більшість регіонів уже звикли жити за рахунок гарантованих дотацій від держави. Реформа передбачає передачу в місцеві бюджети частки загальнонаціональних податків, створює економічну зацікавленість громад у розвитку нових виробництв, підтримці бізнесу тощо.

Разом із тим, ми визначили, що для подолання викликів на шляху проведення фіскальної децентралізації необхідно здійснити такі кроки:

- підвищити ефективність місцевих податків і зборів: спростити адміністрування податку на

Таблиця 1

Проблеми децентралізації

Назва проблеми	Суть проблеми	Шляхи вирішення
1. Військово-політичне протистояння у Донецькій та Луганській областях між Україною та РФ	Програма децентралізації виступить альтернативою для країни щодо проектів федералізації.	В умовах подолання військової агресії важливим є проведення виваженої бюджетної політики і посилення контролю за ефективністю витрачання бюджетних коштів. Зміна умов формування і виконання місцевих бюджетів як вагомої складової бюджетної системи може позитивно вплинути на збалансованість бюджетної системи та фінансову безпеку країни загалом.
2. Нестача ресурсів для виконання делегованих повноважень.	Діючий бюджетний механізм в Україні, за якого місцеві ради вищого рівня встановлюють відрахування від податків і зборів та дотацій, призводить до погіршення функціонування місцевих бюджетів нижчого рівня. Нормативи, встановлені у законодавстві, часто не враховують обсягів наявних фінансових ресурсів місцевих бюджетів. За таких умов органи місцевого самоврядування, отримавши від держави повноваження на надання публічних послуг населенню, не дістають достатнього фінансування, аби забезпечити якісне надання цих послуг [2, с. 145].	Ключовою домінантою ефективності є процес фіскальної децентралізації, який передбачає, що за органами місцевого самоуправління мають бути закріплені такі фінансові ресурси, щоб у повному обсязі забезпечували виконання ними власних повноважень, а держава повною мірою гарантувала виконання делегованих їм повноважень через запровадження місцевих податків або трансформацію чи закріплення частини загальнодержавних податків за місцевими бюджетами, що отримали нові повноваження [11].
3. Зниження ефективності використання бюджетних коштів.	Центральний уряд, який займається загальнонаціональними завданнями і географічно розташований у столиці, фізично не може орієнтуватися в проблемах різномірних регіонів країни. Тому, ґрунтуючись на неповній інформації, він не здатен ефективно витратити бюджетні ресурси в багатьох напрямках.	Органи місцевого самоврядування повинні використовувати всі можливості при виконанні поставлених перед ними завдань ефективніше та з більшою економією коштів, ніж центральна влада, адже саме вони наближені до громадян та споживачів, що дає можливість максимізувати оперативність рішень щодо доцільності і обсягів надання таких послуг, їх якості та доступності [4, с. 680].
4. Відсутність чіткого розподілу функцій надання послуг на обласному та районному рівнях від функції контролю.	Обласна та районна адміністрація є водночас виконавчим і контрольним органом. З ухваленням Бюджетного кодексу і закріпленням доходів за рівнями влади не було визначено механізм і форми контролю за наданням послуг органами місцевого самоврядування.	Розподілити дохідні і видаткові повноваження між рівнями влади, також розподілити відповідальність за надання послуг і якість цих послуг.
5. Несвоєчасне прийняття необхідних законів.	Відставання законодавчої бази або прийняття таких законів, які суперечать один одному або призводять до неможливості їх виконання.	Удосконалення законодавчої бази.

нерухомість без встановлення пільг (оподатковується кожен квадратний метр), необхідно відновити транспортний податок;

- затвердити державні соціальні стандарти і нормативи за кожним із делегованих державою місцевому самоврядуванню повноважень;

- закріплення податку на прибуток підприємств за обласними бюджетами та містом Києва є неефективним з огляду на дуже низьку прогнозованість податку, адже існує тенденція, що податок буде надходити до бюджету міста Києва у зв'язку з перереєстрацією великих підприємств у місті;

- акцизний податок є нерівномірним для різних територій, тому необхідно залишити надходження з акцизного податку до бюджетів об'єднаних територіальних громад, які об'єдналися відповідно до перспективного плану, а також до обласного бюджету.

Тому існуюча в Україні система місцевого самоврядування не відповідає потребам суспільства. Функціонування місцевого самоврядування не спрямовано на реалізацію його головного призначення – створення та підтримка сприятливого життєвого середовища, необхідного для всебічного розвитку людини, надання мешканцям територіальних громад якісних і доступних публічних послуг на основі сталого розвитку дієздатної громади.

Процес фіскальної децентралізації спрямований виключно на створення спроможних, самодостатніх громад, які б володіли відповідними матеріальними, фінансовими ресурсами, територією та об'єктами соціальної інфраструктури, необхідними для ефективного виконання покладених на їхні органи місцевого самоврядування завдань та функцій, забезпечення для своїх мешканців якісного рівня життя. Визначальною причиною фіскальної децентралізації є необхідність скорочення витрат на реалізацію призначень держави за рахунок їх делегування з центрального на місцевий рівень [8].

1 квітня 2014 року стартувала реформа місцевого самоврядування, яка базується на основі положень Європейської Хартії місцевого самоуправління і впроваджується на основі Концепції реформи місцевого самоуправління та територіальної організації влади. У Європейській хартії місцевого самоуправління задекларовано питання фінансових ресурсів органів місцевого самоврядування, зокрема, серед них зазначаються наступні напрями:

- органи ендемічного самоврядування користуються правом у рамках національної економічної політики на особисті фінансові ресурси;

- казни органів місцевого самоврядування формуються за рахунок місцевих податків та зборів;

- захист слабших у фінансовій причетності органів ендемічного самоврядування [7].

Ми вважаємо, що головним завданням реформи є досягнення оптимального розподілу повноважень між органами місцевого самоврядування та органами виконавчої влади на різних рівнях адміністративно-територіального устрою за принципами субсидіарності та децентралізації.

Першим кроком на шляху реалізації реформи стало завдання щодо фінансової децентралізації. Уряд уніс зміни до Бюджетного та Податкового кодексів України, відповідно до яких:

- чітко визначено строки затвердження місцевих бюджетів, незалежно від прийняття державного бюджету – розширено принцип самостійності місцевих бюджетів;

- закріплено за місцевим бюджетом близько 50 джерел доходів та започатковано стимулювання податкоспроможності громад;

- замінено систему балансування системою бюджетного вирівнювання, яка передбачає горизонтальне вирівнювання податкоспроможності територій в залежності від ступеня надходжень ПДФО;

- перерозподілено видаткові повноваження органів урядової влади та місцевого самоврядування стосовно до принципу субсидіарності;

- запроваджено стимулювання територіальних громад до об'єднання та переходу на прямі міжбюджетні відносини з державним бюджетом.

Завдяки фінансовій децентралізації суттєво зміцнилася ресурсна база місцевих бюджетів та сформувалися передумови для активізації процесу добровільного об'єднання територіальних громад.

Об'єднані громади отримали можливість:

- сконцентруватися на прямих міжбюджетних взаємозв'язках з державним бюджетом;

- отримувати з державного бюджету кошти на розвиток інфраструктури громади;

- власні надходження бюджетів об'єднаних громад зросли у 3 рази;

- самостійно вирішувати питання розвитку своєї території;

- безперешкодно виконувати власні повноваження;

- виконувати делеговані повноваження, зокрема:

- надавати соціальну допомогу населенню через територіальні центри (в громадах);

- адміністративні послуги через центри їх надання (в громадах);

- управляти школами та дитсадками;

- організовувати діяльність закладів первинної медичної допомоги;

- утримувати та організовувати роботу будинків культури, клубів, бібліотек, стадіонів, спортивних залів, інших закладів та установ;

- збільшено джерела формування дохідної бази місцевих бюджетів за рахунок передачі окремих доходів з державного бюджету;

– запроваджено новий механізм бюджетного регулювання – систему тотального збалансування усіх місцевих бюджетів замінено системою горизонтального вирівнювання податкоспроможності територій залежно від рівня надходжень на одного жителя.

У 2015 році 794 сільських, селищних та міських ради, до складу яких увійшло 2015 населених пунктів, добровільно об'єдналися у 159 територіальних громад. У 2016 році ще 946 сільських, селищних та міських ради добровільно об'єдналися у 208 територіальних громад.

Всі об'єднані громади отримали відповідні ресурси та видаткові повноваження та вийшли на прямі міжбюджетні відносини з державним бюджетом. Разом з тим, до ключових функцій, які залишилися у центрального уряду, належать: макроекономічна політика, валютна політика, митниця, податкова служба, вища освіта, внутрішня безпека, оборона, пожежна безпека, судова система, транснаціональні магістралі (автобани та дороги першого класу), аеропорти, охорона навколишнього середовища. Перелік функцій центрального уряду є обмеженим і значно вужчим, ніж це було раніше. Це дозволяє уряду концентруватися на реалізації пріоритетних напрямів, не акцентуючи увагу та ресурси на численні місцеві завдання, які власне були передані місцевому самоуправлінню.

За 2016 рік надходження власних ресурсів до загального фонду місцевих бюджетів зросли в 1,5 рази (+49,3%) або на 48,5 млрд грн порівняно з 2015 роком та склали 146,6 млрд грн.

Податку на доходи фізичних осіб надійшло 79 млрд грн, що більше від надходжень 2015 року на 25 млрд грн (+47%), плати за землю – 23,3 млрд грн (зросли на 9 млрд грн або

на 61%), єдиного податку – 17 млрд грн (зросли на 6,3 млрд грн, або на 58%), податку на нерухоме майно – 1,4 млрд грн. Фактичні надходження акцизного податку з реалізації суб'єктами господарювання роздрібної торгівлі підакцизних товарів (нафтопродуктів, тютюнових та алкогольних виробів) становить 11,6 млрд грн (зросли на 4 млрд грн, або на 52%).

За 2016 рік місцеві бюджети одержали від урядового бюджету базову дотацію у сумі 4,7 млрд грн, освітню субвенцію – 44,5 млрд грн, медичну субвенцію – 44,4 млрд грн, субвенцію на створення і розвиток інфраструктури об'єднаних територіальних організацій – 1,0 млрд грн [6].

Бюджетна децентралізація є дійовим механізмом стимулювання колективів щодо їхнього добровільного об'єднання. Так як саме вона завдала можливість громадам переорієнтуватися на прямі міжбюджетні взаємозв'язки з державним бюджетом і також одержати у власність фінансові ресурси на щаблі міст обласного значення. Наслідок – надходження особистих ресурсів 159 спільних територіальних громад за 2016 рік змінилися з додатним напрямом більше, ніж у 3 рази порівняно з 2015 роком, а їх загальний обсяг доходів зріс майже у 7 разів. Беручи до уваги наслідки фінансової децентралізації, варто відзначити зростання масштабів приватних ресурсів ендемічних бюджетів і зростанні лівової частки місцевих бюджетів у зведеному бюджеті України з 45,6% у 2015 році до 49,3% [10].

Також у 2016 році Україна спрямувала на місцеві бюджети 7,3 млрд грн. Їх частина – 3 млрд грн – кошти державного фонду регіонального розвитку. Субвенція на розбудову інфраструктури соборних територіальних громад набула

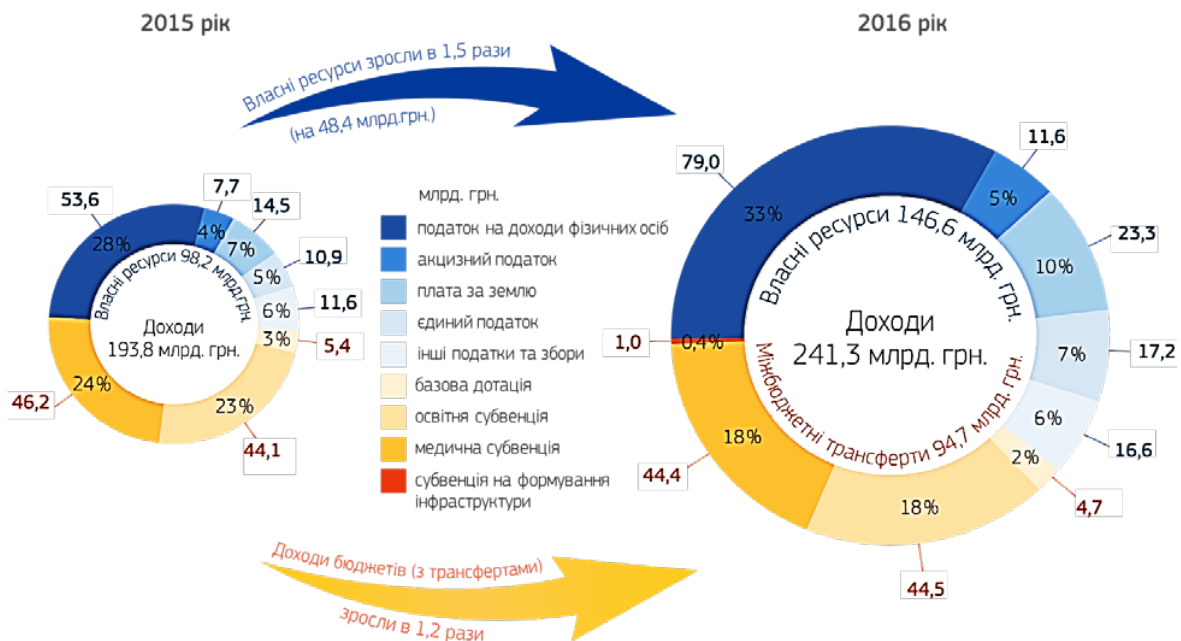

Рис. 1. Фактичні надходження доходів загального фонду місцевих бюджетів України за 2015 рік та 2016 рік

1 млрд грн, субвенція на соціально-економічний розвиток – 3,3 млрд грн. За ці витрати та кошти місцевих бюджетів у попередньому році розпродано близько шести тисяч проектів на місцях.

Висновки з проведеного дослідження.

В умовах кризового стану економіки України, подолання військової агресії та обмеженості бюджетних ресурсів гостро постає питання децентралізації бюджетної системи України. Фіскальна децентралізація є передумовою удосконалення механізму формування і чіткого розподілу доходів та видатків місцевих бюджетів. Процес спрямований на більш повне задоволення потреб та інтересів територіальних громад, підвищення економічного й соціального розвитку територій і зупинення відцентрованих тенденцій в нашій країні.

Ми вважаємо, що бюджетна децентралізація є дієвим механізмом заохочення організацій до їхнього добровільного об'єднання. Адже вона реалізувала для громад можливість здійснювати прямі міжбюджетні взаємини з державним бюджетом та у відповідь здобути у розпорядження фінансові ресурси на рівні міст обласного значення. Результат – надходження приватних ресурсів 159 об'єднаних територіальних громад (перші громади, створені у 2015 році) за 2016 рік зросли більше, ніж у 3 рази порівняно з 2015 роком, а їх загальний обсяг доходів (з трансфертами з державного бюджету) зріс майже у 7 разів. Варто також відзначити важливість надання державою фінансової підтримки регіонам і громадам на розвиток їх територій та на реалізацію інфраструктурних проектів.

Також ми відзначили, що передача фінансових ресурсів, видаткових повноважень та відповідальності органам місцевого самоврядування спонукає їх системно діяти в інтересах громади, працювати на розвиток територій.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. «Про внесення змін до Бюджетного кодексу України щодо реформи міжбюджетних відносин» Закон України від 28.12.2014 № 79-VIII [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/79-19>
2. Бикадорова Н. О. Фінансова децентралізація місцевого самоврядування / Н. О. Бикадорова // Економічний вісник Донбасу. – 2010. – № 2(20). – С. 145-151. (<http://dspace.nbuv.gov.ua/bitstream/handle/123456789/23937/27-Bikadorova.pdf?sequence>).
3. Ларина С. Теория, методология и направления бюджетной децентрализации / С. Ларина // Финансовая экономика, 2010. – № 3. – С. 22-45. (http://nbuv.gov.ua/j-pdf/ecpros_2014_89_13.pdf).
4. Морозова С. М. Словник іншомовних слів / уклад.: С. М. Морозов, Л. М. Шкарлупа. – К.: Наук. думка, 2000. – 680 с. [2].
5. Хамініч С. Ю. Особливості фіскальної децентралізації в умовах розвитку національного господарства

України / С. Ю. Хамініч // Вісник Дніпропетровського університету. – 2011. – № 5(2). – С. 143-148 (<http://www.vestnikdnu.com.ua/archive/201152/143-148.pdf>).

6. Офіційний сайт Міністерства фінансів України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://minfin.gov.ua> (<http://www.minfin.gov.ua/news/bjudzhet/bjudzheti-dec>).

7. Офіційний сайт ПП «Інформаційний простір» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://infoprostir.com.ua>

8. Офіційний сайт реформи децентралізації влади [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://decentralization.gov.ua/>

9. Портал reforms.in.ua [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://reforms.in.ua/ua/reforms/decentralizaciya>

10. Кириленко О. П. Децентралізація державного управління в Україні / О. П. Кириленко // Удосконалення функціональної діяльності державної служби як складової інституційного забезпечення структурних трансформацій в суспільстві: Збірник матеріалів Міжнародного науково-практичного семінару. – Тернопіль: ТНЕУ, 2010. – С. 18-22.

11. Горбатенко В. Децентралізація // Політична енциклопедія – С. 207.

REFERENCES:

1. «Pro vnesennia zmin do Biudzhethnoho kodeksu Ukrainy shchodo reformy mizhbjudzhetnykh vidnosyn» Zakon Ukrainy vid 28.12.2014 # 79-VIII. [On Amendments to the Budget Code of Ukraine on the Reform of Intergovernmental Fiscal Relations. The Law of Ukraine] Available at: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws>
2. Bykadorova N. O. (2010) Finansova detsentralizatsiia mistsevoho samovriadvannia [Financial decentralization of local self-government] (electronic journal), vol. 2, no. 20, pp. 145-151. Available at: (<http://dspace.nbuv.gov.ua/bitstream/handle/123456789/23937/27-Bikadorova.pdf> sequence).
3. Laryna S. (2010) Teoryia, metodolohiia y napravleniia biudzhethnoi detsentralizatsii [Theory, methodology and directions of budgetary decentralization] (electronic journal), no. 3, pp. 22-45. Available at: (http://nbuv.gov.ua/j-pdf/ecpros_2014_89_13.pdf).
4. Morozov S. M., Shkarlupa L. M. (2000) Slovnyk inshomovnykh sliv [Dictionary Inshot plums]. Moscow: Kyiv, pp. 680.
5. Khaminich S. Yu. (2011) Osoblyvosti fiskalnoi detsentralizatsii v umovakh rozvytku natsionalnoho hospodarstva Ukrainy [The peculiarities of fiscal decentralization in the development of the national economy of Ukraine] (electronic journal), vol. 2, no. 5, pp. 143-148. Available at: (<http://www.vestnikdnu.com.ua/archive/201152/143-148.pdf>).
6. Ofitsiyni sait Ministerstva finansiv Ukrainy [Official site of the Ministry of Finance of Ukraine] Available at: <http://minfin.gov.ua>
7. Ofitsiyni sait PP «Informatsiyni prostir» [Official site of PE «Informational space»] Available at: <http://infoprostir.com>
8. Ofitsiyni sait reformy detsentralizatsii vlady [Official website for the reform of decentralization of power] Available at: <http://decentralization.gov.ua>

9. Portal reforms.in.ua [Portal reforms.in.ua] Available at: <http://reforms.in.ua/ua/reforms/decentralizaciya>

10. Kyrylenko O. P. (2010) Udoskonalennia funktsionalnoi diialnosti derzhavnoi sluzhby yak skladovoi instytutsiinoho zabezpechennia strukturnykh transformatsii v suspilstvi [Improvement of the functional

activity of the civil service as a component of the institutional support of structural transformations in society] Decentralization of public administration in Ukraine, pp. 18-22.

11. Horbatenko V., Detsentralizatsiia [Decentralization], pp. 207.

Stashchuk O.V.

Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Lesya Ukrainka Eastern European National University

Shevchik L.A.

Student

Lesya Ukrainka Eastern European National University

Primachuk N.S.

Student

Lesya Ukrainka Eastern European National University

FORMATION OF LOCAL BUDGETS IN THE CONDITIONS OF BUDGET DECENTRALIZATION

The most important feature of the democratic development of the country is the presence in it of local self-government capable of ensuring the efficient functioning of territorial communities and solving the issues of socio-economic development. This will require adequate financial support.

According to the current legislation, the state guarantees a revenue base of local self-government, which should be sufficient to provide population services at the level of minimum social standards. However, the current model of fiscal relations in Ukraine is characterized by excessive centralization of tax revenues, the asymmetry between the obligations and incomes of the bodies of endemic self-government. Accordingly, the vector of reforms in Ukraine, in this direction, has become the processes of fiscal decentralization as the most effective form of public funds management, which is fully consistent with both the system of economic relations, built on market principles and processes of democratization of all spheres of society's life.

Decentralization is the transfer of significant powers and budgets from state bodies to local self-government bodies. In this way, those authorities closer to the people had the power to exercise these powers most successfully. Decentralization of the budget system today is one of the key factors in the rational distribution and use of budget funds, as well as the high efficiency of provision of public goods and services. At the same time, the state encourages communities to engage in all kinds of cooperation and association, within the framework of the established normative basis.

In the face of overcoming military aggression, it is important to conduct a balanced budget policy and to increase control over the efficiency of spending budget funds. Changing the conditions for the formation and implementation of local budgets as a significant component of the budget system can positively affect the balance of the budgetary system and the financial security of the country as a whole.

The key to efficiency is the process of fiscal decentralization, which stipulates that such financial resources should be secured by local government bodies in order to ensure their full implementation of their powers, while the state fully guarantees the exercise of their delegated powers through the introduction of local taxes or the transformation or consolidation parts of national taxes on local budgets that received new powers. Local self-government bodies should use all possibilities when performing their tasks, more efficiently and with greater economy than central government since they are close to citizens and consumers, which makes it possible to maximize the efficiency of decisions on the expediency and scope of providing such services, their quality, and accessibility.

At the same time, we determined that in order to overcome the challenges of fiscal decentralization, the following steps need to be taken:

to improve local taxes and fees: simplify the administration of real estate tax without the establishment of privileges (each square meter is taxed), it is necessary to restore the transport tax;

to approve state social standards and norms for each of the powers delegated by the state to local self-government.

So, as we see, there is a lack of effective incentives for local governments to increase local budget revenues. The introduction of fiscal decentralization will allow the expansion of competition among regions and increase investment. In Ukraine, the aforementioned competition is absent as local authorities do not have specific incentives to attract organizations to their own region, as taxes and payments are accumulated in the central budget. The reform involves transferring the share of national taxes to local budgets, creating economic interest of communities in the development of new industries, business support, etc.